

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Subjektivita právnické osoby v likvidaci a její dopady

Likvidace je proces, který následuje po zrušení právnické osoby a jehož účelem je vypořádat její majetek (označovaný jako likvidační podstata), vyrovnat dluhy věřitelům a naložit s čistým majetkovým zůstatkem, jenž vyplyne z likvidace (s likvidačním zůstatkem).[1] Po vstupu právnické osoby do likvidace nesmí za právnickou osobu nikdo jednat mimo účel likvidace (§ 188 ObčZ ve spojení s § 196 ObčZ).[2] V právní teorii bylo dosud diskutovanou otázkou, jaké důsledky má vstup do likvidace na právní osobnost právnické osoby - zda vstupem do likvidace dochází k omezení generální subjektivity právnické osoby či nikoliv.

S tím souvisí i otázka důsledků nedodržení povinnosti jednat za právnickou osobu pouze za účelem likvidace, tedy zda právnická osoba bude vázána jednáním svého zástupce překračujícím cíle likvidace. Obojím se zabýval Nejvyšší soud ve svém recentním rozsudku ze dne 19. prosince 2023, sp. zn. 27 ICdo 65/2023.

Generální subjektivita právnických osob

Právnická osoba má právní osobnost od svého vzniku do svého zániku (§ 118 ObčZ). Podle ustanovení § 20 odst. 1 ObčZ může mít právnická osoba bez zřetele na předmět své činnosti práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou. Občanský zákoník tedy koncipuje právnické osoby jako právní konstrukce, jejichž právní osobnost není spjata s jejich předmětem činnosti (podnikání), ale je v zásadě neomezená (generální subjektivita). S tím souvisí i generální zástupčí oprávnění členů statutárních orgánů podle § 164 odst. 1 ObčZ, kteří jsou oprávněni zastupovat právnickou osobu ve všech záležitostech, tedy i v záležitostech překračujících předmět její činnosti nebo podnikání. Omezení generální osobnosti právnické osoby se podle obecného ustanovení § 20 odst. 1 ObčZ týká pouze práv a povinností, které se neslučují s povahou právnických osob, neboť jejich nositelem mohou být pouze osoby fyzické (práva na ochranu osobnosti člověka, právní vztahy vyplývající z rodinného práva atd.).[3]

Druhým přístupem k právní osobnosti právnických osob je tzv. doktrína *ultra vires*, podle níž může mít právnická osoba práva a povinnosti pouze v rámci předmětu své činnosti. Typickým příkladem právnických osob s omezenou právní osobností jsou společenství vlastníků, která mohou podle § 1194 odst. 1 ObčZ nabývat práva a zavazovat se k povinnostem pouze při naplňování svého účelu, jímž je zajišťování správy domu a pozemku.[4]

V právní teorii se dosud objevoval názor, že další výjimku z generality právní osobnosti představuje zrušená právnická osoba v likvidaci.[5] Jeho autoři dospívali k závěru, že právní osobnost se po vstupu do likvidace omezuje na účel, který odpovídá povaze a cíli likvidace. Likvidovaná společnost by tak právním jednáním překračujícím účel likvidace nemohla být vázána. Tento závěr však Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 27 ICdo 65/2023 nepodpořil. Široce přitom citoval a přiklonil se k opačným závěrům prezentovaným K. Eichlerovou[6] a L. Joskovou[7].

Subjektivita právnické osoby v likvidaci podle Nejvyššího soudu

V rozsudku ze dne 19. prosince 2023, sp. zn. 27 ICdo 65/2023, se Nejvyšší soud přiklání k závěru, že

vstupem právnické osoby do likvidace nedochází k omezení její právní osobnosti. Právnická osoba v likvidaci má tedy nadále způsobilost nabývat všechna práva a povinnosti, které se slučují s její právní povahou, a to bez ohledu na naplnění účelu likvidace. Pro tento závěr podle Nejvyššího soudu svědčí dovětek v ustanovení § 188 ObčZ, podle něhož zákaz jednat ve věcech nenaplnujících účel likvidace je účinný až od okamžiku, kdy se o něm jednající osoba dozvěděla nebo kdy se o něm dozvědět měla a mohla. Váže-li toto ustanovení omezení jednání za právnickou osobu v likvidaci na vědomost jednající osoby, není možné současně konstruovat omezení právní osobnosti právnické osoby, které má objektivní charakter.

V omezení subjektivity právnické osoby dále Nejvyšší soud spatřuje zásadní zásah do právní sféry právnické osoby i do postavení třetích osob. Právnická osoba totiž nemůže nabývat žádná práva a povinnosti, které stojí mimo její právní osobnost, bez ohledu na dobrou víru jakékoli třetí osoby. Závěr o omezení právní osobnosti by tedy měl za následek, že dobrá víra třetích osob by nebyla nijak chráněna. Třetí osoby přitom mají jen omezené možnosti zjistit, jakým způsobem probíhá likvidace a jaká právní jednání tak mohou být v souladu s jejím účelem a která již nikoliv. Současně tento závěr z právní úpravy jednoznačně a nezpochybnitelně nevyplývá, když žádná ze standardních výkladových metod k tomuto závěru jednoznačně nevede. I proto Nejvyšší soud uzavřel, že ustanovení § 196 odst. 1 ObčZ neomezuje právní osobnost v likvidaci.

Nejvyšší soud se dále zabýval otázkou, jaké jsou důsledky nedodržení povinnosti jednat pouze za účelem likvidace. Dovodil přitom, že smyslem § 188 ObčZ ve spojení s § 196 ObčZ je jen nastavit pravidla vnitřního vztahu mezi právnickou osobou v likvidaci a jejím zástupcem. Dané ustanovení tedy (pouze) ukládá likvidátorovi, aby jeho činnost směřovala výhradně k naplnění účelu likvidace, zatímco však likvidátorovi nadále svědčí generální zástupčí oprávnění ve smyslu § 164 odst. 1 ObčZ. Omezení účelem likvidace pouze konkretizuje (obecnou) povinnost likvidátora jednat s péčí řádného hospodáře. Poruší-li likvidátor povinnost vykonávat svou funkci s péčí řádného hospodáře právě tím, že jeho činnost nesměruje k naplnění účelu likvidace, nýbrž k pokračování činnosti právnické osoby (k naplnění účelu, pro který byla založena) či k jinému účelu, odpovídá právnické osobě za škodu tím způsobenou, popř. ručí za její dluhy podle § 159 odst. 3 ObčZ. Porušení této povinnosti navíc může vést k odvolání likvidátora buď příslušným orgánem, který jej do funkce povolal, anebo rozhodnutím soudu. Naopak porušení povinnosti jednat pouze za účelem likvidace nemá za následek zdánlivost ani neplatnost takového právního jednání. Likvidátor tedy může zrušenou právnickou osobu platně zavázat i libovolnými novými právními jednáními, která nejsou potřebná pro průběh likvidace a která neodpovídají povaze a cíli likvidace ve smyslu § 196 odst. 1 ObčZ.

Nejvyšší soud se dále nad rámec výše uvedeného ve svém rozhodnutí přihlásil k širšímu pojetí účelu likvidace, než tomu bylo v poměrech obchodního zákoníku. Naplnění účelu likvidace může proběhnout mnoha způsoby a tyto způsoby se mohou v jejím průběhu měnit. V případě podnikatele nemusí dojít k likvidaci obchodního závodu (k rozprodání jednotlivých věcí jej tvořících), ale obchodní závod může být zachován a prodán jako celek. V takovém případě může být obchodní závod v průběhu likvidace provozován stejným způsobem, jako by ke zrušení společnosti nedošlo. V těchto případech může být s ohledem na účel likvidace dokonce i žádoucí, aby likvidátor nejen zachoval, ale dokonce i rozvíjel podnikání společnosti. Naopak ukončení obchodů by za těchto okolností bylo v rozporu s účelem likvidace.

Závěr

Nejvyšší soud se ve své recentní judikatuře zabýval otázkou důsledků vstupu právnické osoby do likvidace na její právní osobnost. Přihlásil se přitom k závěru, že zrušení právnické osoby s likvidací nikterak neomezuje její právní osobnost. Likvidátorovi tak nadále svědčí generální zástupčí oprávnění. Právní jednání, která nesledují účel likvidace, nejsou stížena zdánlivostí ani neplatností a právnická osoba je jimi platně zavázána. Ustanovení § 188 ObčZ ve spojení s § 196 ObčZ, podle

něhož nesmí nikdo za právnickou osobu po jejím vstupu do likvidace jednat mimo účel likvidace, představuje pouze vnitřní omezení působnosti zástupců likvidované právnické osoby. Jeho nedodržení představuje porušení povinnosti likvidátora jednat s péčí řádného hospodáře, vůči třetím osobám se však nijak neprojeví. Nenaplní-li jednání likvidátora účel likvidace, může být likvidátor povinen k náhradě škody tím způsobené právnické osobě, příp. ručit věřitelům za její dluhy podle § 159 odst. 3 ObčZ. Současně se může jednat o důvod odvolání jednatele. Nejvyšší soud se ve svém rozhodnutí současně přihlašuje k širšímu pojetí likvidace, přičemž výslovně uvádí, že s ohledem na způsob řešení likvidace může být v souladu s účelem likvidace i zachování obchodního závodu, a tedy i případné uzavírání nových obchodů.

JUDr. Michaela Bastlová

GLATZOVA & Co.

[GLATZOVA & Co., s.r.o.](#)

Betlémský palác
Husova 5
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 401 440
e-mail: office@glatzova.com

[1] Ustanovení § 187 odst. 1 ObčZ. Viz též např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. listopadu 2015, sp. zn. 29 Cdo 4747/2014, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek: „Likvidace je zákonem upravený způsob vypořádání majetkových poměrů zrušené společnosti, jejíž obchodní jmění nepřechází na právního nástupce (universálního sukcesora) a jež má následně – po provedení likvidace – zaniknout. Je-li společnost zrušena a vstoupí-li do likvidace, přestává naplňovat účel, pro který byla založena; její činnost nadále směřuje (musí směřovat) k naplnění cílů likvidace (vypořádání majetku, vyrovnání dluhů a rozdělení likvidačního zůstatku).“ K tomu, že tyto závěry se prosadí i v poměrech právní úpravy účinné od 1. ledna 2014, viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. dubna 2023, sp. zn. 27 Cdo 2232/2022.

[2] Podle ustanovení § 188 ObčZ vstoupí-li právnická osoba do likvidace, nesmí za ni nikdo právně jednat mimo rozsah stanovený v § 196 od okamžiku, kdy se o jejím vstupu do likvidace dozvěděl nebo kdy se o něm dozvědět měl a mohl. Podle ustanovení § 196 odst. 1 ObčZ může činnost likvidátora sledovat jen účel, jaký odpovídá povaze a cíli likvidace.

[3] Shodně Hurdík, J. in Lavický, P., a kol. Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 112–113.

[4] Viz např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. března 2020, sp. zn. 26 Cdo 1301/2019, nebo jeho rozsudky ze dne 11. září 2019, sp. zn. 26 Cdo 379/2019, publikovaný ve Sbírce soudních

rozhodnutí a stanovisek pod č. 70/2020, nebo ze dne 3. dubna 2018, sp. zn. 26 Cdo 3553/2017.

[5] Srov. např. Čech, P., Šuk, P. Právo obchodních společností v praxi a pro praxi (nejen soudní). Praha: BOVA POLYGON, 2016, s. 66-67, nebo Pelikán, R. in Černá, S., Štenglová, I., Pelikánová, I. a kol. Právo obchodních korporací. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 266: „...zrušením korporace zásadně ještě nezaniká, jako subjekt stále existuje. Její subjektivita však doznala významného omezení: přetrvává nadále jen v míře, která je potřebná pro dokončení jejího zániku, tedy její likvidaci. To je důležité prolomení obecné zásady, kterou se jinak české právo řídí, že každý subjekt má plnou subjektivitu, může tedy nabývat jakákoliv práva a povinnosti. U korporace v likvidaci tomu tak není. Pokud by se její likvidátor nebo zástupce pokusil jejím jménem uskutečnit právní jednání, již k likvidaci potřebné není (např. uzavřít nový obchod), nemůže být zrušené korporaci takové jednání přičitatelné, protože korporace jednoduše nemá mohoucnost nabýt takto zakládaných práv a povinností, postrádá v tomto směru právní subjektivitu. Z tohoto důvodu také přijímá do své firmy dodatek „v likvidaci“, aby třetím osobám bylo uvedené omezení zřejmé.“

[6] Eichlerová, K. Dopady vstupu právnické osoby do likvidace na její právní jednání. Soukromé právo, 2019, č. 12, s. 19 a násl.

[7] Josková, L. in Josková, L., Pravdová, M., Zachardová, L. Likvidace obchodních společností. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 76-81.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)